

(adică icoanele); ei nu mai cinstesc pe bătrini (pe dedii, dintre care bogomilismul ridicase pe șefii religioși, sociali și politici ai comunităților populare), nu mai cred nici în sfinți, nici în tămlie. Dumnezeu și sfinții hotărăsc să-i pedepsească, luându-le apa. Din izvoare începe deci să curgă, în loc de apă, numai aur și argint. Li se lasă o singură fîntînă, dar aceasta este păzită de un balaur, care pentru a-i lăsa să ia apă, cerea ca plată în fiecare zi cîte o fecioară. De acest greu bir îi scapă sf. Gheorghe. Apoi locuitorii întorcîndu-se la dreapta credință, li se dă din nou apă.

Neîndoielnic că dincolo de introducerea episodului hagiografic, dincolo de denunțarea locuitorilor *Trojanului* ca pauliceni și a altor citorva amănunte anecdotice evident ortodoxe, fondul epic al acestei tradiții respiră atmosfera originală a creației sale bogomilice inițiale, care combătea cultul icoanelor și predica cinstirea dedilor săi.

Mult mai concludentă apare însă influența bogomilică în creația epică bulgară, pe care reușește să o transforme integral în sensul vederilor adepților acestei mișcări. Un aspect din cele mai importante al acestei transformări îl constituie imaginea divinității în epica bulgară comparativ cu cea sîrbă. Fiind vorba de o mișcare socială ce a îmbrăcat haina ideologiei religioase, transformarea pe care o operează asupra imaginii divinității îmbracă ambele aspecte: religios și social.

În baladele sîrbești divinitatea se arată de obicei numai feudalilor<sup>1</sup>. Înfățișarea divinității corespunde în versurile sîrbești imaginii plastice a icoanelor bizantine, divinitatea fiind închipuită așezată ca un țar pe tronul puterii sale lumești, înconjurată fiind de curtea sa de sfinți și îngeri, spre a împărți dreptatea, ca un suveran feudal între nobilii săi. Într-o baladă<sup>2</sup> «Bogorodița», înconjurată de sfinți, coboară în iad spre a vedea lumea pedepsiților pentru călcarea legii și, ieșind de acolo, cere dumnezeirii, ca și unui suveran feudal, milă și îndurare. În altă baladă<sup>3</sup> sfinții cei mari împart între ei puterile lumii, cum împărțiseră țara marii «velikași» feudali după moartea țarului Ștefan Dușan.

Cu totul alta este concepția depre divinitate în versul epic bulgar, concepție vizibilă bineînțeles în versuri post-bogomilice, posterioare secolului al XV-lea. Într-o imagine cu totul populară, versul bulgar închipuie pe «Dumnezeu» ca un gospodar de țară, așa cum în altă parte, îl închipuie și pe «*Iankula vlaška voevod*»<sup>4</sup>. Divinitatea bulgară locuiește țărănește pe «podeaua cerului», cu familia și copii săi, la fel ca țărani în umilele lor colibe<sup>5</sup>. Și, bineînțeles, spre deosebire de divinitatea epice sîrbe, care se arată numai feudalilor, ea frecventează oamenii de rînd și ignorează pe feudalii, care lipsesc, de altfel, în versurile populare bulgare. Balada «*Raiului*»<sup>6</sup>, pe care o redăm în traducere exactă, ilustrează cele spuse mai sus:

«Avea maica o fetiță, Encița o chema. De cînd Ianca se născuse, ea maică-si și lui taică-său nu-i răspunsese. Acu era bolnavă, maică-sa stătea alături, iar tată-său la căpătii. Dumnezeu și-a trimis jos ingerul, în lumea celor de jos, sufletul ei cel drept-credincios, în raiul dumnezeiesc să-l ridice, pentru ca aci Encița florile să le îngrijească, deoarece florile se uscaseră, și busuiocul,

<sup>1</sup> Vuk Karadžić, *op. cit.*, II, nr. 20.

<sup>2</sup> *Ibidem*, nr. 4.

<sup>3</sup> *Ibidem*, nr. 1.

<sup>4</sup> Frații Miladinov, *op. cit.*, Nr. 96.

<sup>5</sup> Pencio Slaveikov, *La poésie populaire bulgare*, Sofia, 1933, p. 29.

<sup>6</sup> Auguste Dozon, *Chansons populaires bulgares*, Paris, 1876, 21 și 175. O versiune similară la M. Arnaudov și B. Anghelov. *Българска народна поезия*, Sofia, 1925, p. 145—146.